

BSAL, 61 (2006), 287-290.

El dia que mossèn Josep Tarongi, capellà xueta, va acudir a mossèn Sebastià Gili, capellà pagès

Miquel FERRÀ I MARTORELL

Heus aquí dos clergues de l'església mallorquina que mai no es conegueren personalment i que, així i tot, estaven units d'alguna manera per una ideologia liberal que els allunyava de l'ultraconservadurisme tradicional del catolicisme illenc. Tota la documentació que podem emprar per tal de definir, d'alguna manera, el comportament dels personatges són dues cartes, que per ara suposam que restaven inèdites, i el fil de les seves biografies, ja prou conegudes i paral·leles. Només s'han de creuar en el punt que comentam. Mossèn Josep Tarongí Cortès (Palma, 1847-1890), després dels estudis primaris, seguia el segon ensenyament entre el 1860 i el 1865 a l'Institut Balear. Ja des de la seva adolescència s'interessa per la cultura nostrada, rep les influències de poetes com Pons i Gallarza, acudeix a vetlades literàries i col·labora amb entusiasme a les publicacions "Revista Balear" i "Museo Balear". Tot i que és conscient dels entrebancs que pot trobar en el si de l'Església de Mallorca pel simple fet de portar llinatges "xueta", el 1865, s'incorpora al Seminari Diocesà, a Palma, com alumne extern. Per tal, potser, de trobar un clima més afable, passa temporades als seminaris de Menorca i València, essent ordenat de prevere a Ciutadella, on no existeix el problema discriminador.

Després es llicència en Sagrada Teologia al Seminari de València, el 1876 i el mateix any opta per les canongies de magistral de la Seu de Menorca i de lectoral de la Seu de Mallorca. En cap dels dos casos aconsegueix resultats positius. El 1878 el trobarem ja lluny de l'illa, a Granada, com a canonge del Sacromonte, fins que el decenni del 80, suposam que gràcies a determinades gestions, li és permès de tornar a Palma, on viurà,

tranquil, allunyat de tota polèmica, els darrers anys. Mossèn Tarongí havia viscut, en realitat, llargs anys d'exili a terres andaluses i això a causa de la polèmica per ell mantinguda amb un altre capellà, en aquest cas de poderosa família, mossèn Miquel Maura i Muntaner, germà del famós polític Antoni. Han explicat molts autors, i entre d'ells, Josep Mascaró Pasarius, el qual escriu: "...

Otras publicaciones que no pueden ni deben olvidarse son las del canónigo Muy Ilustre Señor Don José Tarongí Cortès: "Libros malos y cosas peores" (En "Almanaque Balear" para 1876): "Estado religioso y social de la isla de Mallorca" (Palma, 1877) y "Una mala causa a todo trance defendida" (Palma, 1877), refutación valiente e inteligente a las argumentaciones del presbítero Don Miguel Maura."

Un altre autor, Gabriel Fuster i Mayans, quan fou reeditada el 1967, "Una mala causa a todo trance defendida", deia en el seu pròleg que

"per a comprendre al Pare Tarongí, per entrar de forma correcte en el sentit de la seva posició polèmica, cal situar-se en el darrer terç del passat segle i conèixer l'estat de la qüestió en les seves diferents dimensions i en el seu grandíssim impacte social. D'altre manera, basant-nos, únicament en la comfortable perspectiva històrica que ens proporciona quasi un segle de distància, la seva actitud ens semblaria exagerada, fora de lloc. I el mateix ens passaria amb la de don Miquel Maura, el seu oponent: les seves raons, prudents, fredes i mesurades, ens semblarien llargues i subterfugis d'un hipòcrita, d'un malvat, d'un horrible fariseu."

O en altres mots, algú que no acceptava la veritat sobre una injustícia secular, de la qual havia participat i participava l'estament eclesiàstic. D'altra banda, el personatge, no és menys interessant. Es tracta de mossèn Sebastià Gili Vives (Artà, 1811-Palma, 1894), és a dir, que essent trenta-sis anys més vell que mossèn Tarongí, li va sobreviure encara quatre anys, i és que de vegades els patiments psicològics deterioren més el cos que les malalties físiques. La gran tasca del pare Gili Vives, de família de llauradors i antiga nissaga pagesa, ja sense greus problemes econòmics, fou la de fundar la Congregació de les Agustines Germanes de l'Empar, iniciativa que li va permetre de desenvolupar a Palma una completa i extensa actuació social entre els més desvalguts i necessitats. Havia optat de ben jove pel sacerdoci i començà el 1826 els estudis de Filosofia a la Universitat Lul·liana de Mallorca. Després, el 1835 era ordenat prevere i posava en marxa el seu apostolat. No li mancaren enemics dins i fora de l'Església, ja que la gelosia té tota una multitud de cares. Entregà els seus esforços a la causa dels infants orfes, dotant a la capital d'una Inclusa en bones condicions, al nivell d'altres institucions europees del mateix tipus i amb l'ajut de les seves religioses, va tenir cura, igualment de l'Hospital General, la Clínica Mental i l'asil de la Misericòrdia. Assumí, gracies als seus dots de bon administrador i organitzador, la direcció

de tots els establiments benèfics, sense oblidar la visita domiciliària de les monges a casa dels malalts i l'ensenyament escolar, per les més diverses ciutats i viles de l'arxipèlag, a la població femenina. Fou agustí secular i Canonge de l'Església Catedral. N'hi ha prou amb aquesta breu nota biogràfica per a comprovar com devia esser la seva fama de bonhomia i a tal fama, sense conèixer-lo personalment, acudí Mossèn Tarongí per tal que li fos permès tornar a la seva enyorada Mallorca.

La carta du el segell del "Insigne Colegio-Seminario de Teólogos y Juristas del Sacro-monte de Granada. Rectoral."

Porta data del 5 de novembre del 1886 i diu:

"Sr.D.S.Gili,Pro. Palma

No tengo - Muy señor mío y Venerable Sacerdote,- No tengo el honor de conocer a V. personalmente; pero la fama de su virtud me anima escribirle esta, cuatro líneas. Es mi objeto consultarle sobre la conveniencia o inconveniencia de tomar parte yo en las próximas oposiciones · la Lectoral. °Vivo tan lejos de mi país! Serñia mi mayor dicha el poder vivir en la compañía de mis ancianos padres.

V., que es bondadoso me dispensara el atrevimiento de pedirle que, si lo cree conveniente, se lo insinúe al Prelado, removiéndose las dificultades que la costumbre o la mala voluntad hayan acumulado en otros tiempos.

Con tal esperanza, me ofrezco de V. afmo. S. S. y C. Q. B. S. M. José Tarongí."

La resposta, tot i que el correu d'aquells temps era força dificultós no va trigar molt, doncs mossèn Gili agafava ploma i paper només sis dies després, potser el mateix dia de rebre el missatge que Tarongí li degué remetre per algun mitjà urgent.

Diu així la resposta:

"Nov.11/86 Doy a V. las más expresivas gracias no solo de la inmerecida atención que tiene V. la bondad de dispensarme en su apreciable del 5 último, sino tambien del ejemplar del discurso de inauguracion de curso leído por V. en ese Seminario, que recibí dias pasados.

Respecto de la consulta y encargo que V. me hace, solo podré decir a V. que este Sr.Obispo salió para la santa visita el 3 de este mes, y no se sabe cuando regresará, y en cuanto a lo otro, siento no poder dar a V. consejo alguno por tratarse de un asunto que

tiene relación íntima con este cabildo, cuyo sentido completamente ignoro.

Aprovecho esta ocasión para ofrecer a V. los servicios de mi insignificante persona si algo se ofrece que esté a mis alcances, mientras queda de V. afmo S.S.y C. Q.B.S.M."

El retorn de Tarongí a Mallorca algun temps després pot, doncs, tenir, diverses interpretacions. Però a manca de més papers, tot han d'esser hipòtesis.

RESUMEN

Se da a conocer una muestra epistolar de mossèn Tarongí dirigida a su compañero de religión mossèn Gili en la que expresa sus problemas familiares derivados de la lejanía en la que se ve obligado a ejercer su misión sacerdotal. Muestra patente de la problemàtica en torno a la cuestión *xueta* en plena efervescencia a mediados del siglo XIX.

ABSTRACT

This paper let us know a letter from Mn. Tarongí driven to Mn. Gili on which he relates the familiar problems caused by his non secular mission. At the same time, it reveals capable to us the extent of the *xueta* matters in the central decades of XIX century.